

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye az „Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a kikötői biztonság növeléséről készített irányelvjavaslatáról”

(COM(2004) 76 végleges – 2004/0031 (COD))

(2004/C 302/06)

2004. február 24-én a Európai Unió Tanácsa úgy határozott, hogy kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét az Európai Közösséget létrehozó szerződés 80(2). cikkelye alapján a fent említett kérdésben.

A „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció, melynek az volt a feladata, hogy a Bizottság munkáját előkészítse ebben a témában, 2004. május 10-én fogalmazta meg véleményét. A téma előadója Dr Bredima Savopoulou úr volt.

A 2004. június 30–július 1-jei, 410. sz. plenáris ülésén az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság az alábbi véleményt fogadta el 154 igen szavazattal és 4 tartózkodás mellett:

1. Bevezetés

1.1 Az Európai Bizottság A tengeri szállítás biztonságának növeléséről szóló közleményével⁽¹⁾ és A hajók és a kikötői létesítmények biztonságának növelésére vonatkozó rendelettervezetével⁽²⁾ a hajók és a hajó–kikötő határterület biztonságának kérdésével foglalkozott és konkrét lépéseket javasolt, amelyek jelenleg a törvényhozás folyamatán mennek keresztül. A javasolt rendelet azonban megállt a kikötőnek annál a részénél, amely a hajó–kikötő határterületet jelenti, vagyis a terminálnál.

1.2 Az EGSzB véleményében⁽³⁾ üdvözölte a javasolt lépést és támogatta az Európai Bizottság szándékát, hogy második lépésként olyan további közösségi intézkedések megvalósítására törekszik, amelyek biztonságossá teszik a kikötőt és annak határterületét a hátszaggal együtt.

1.3 Az Európai Bizottság kezdeményezésének második és bonyolultabb lépése elismeri az átfogó kikötői biztonságpolitika szükségességét az olyan tágabb értelemben vett kikötői területek sebezhetőségére tekintettel, amelyek fontos kapcsolatokat jelentenek a teljes szállítási lánc és az utasmozgások között.

2. A Bizottság javaslata

2.1 A javaslat kiegészíti A hajók és a kikötői létesítmények biztonságának növeléséről szóló rendelet által bevezetett biztonsági intézkedéseket, biztosítva ennek eredményeként, hogy az egész kikötőre vonatkozzon egy biztonsági rendszer. Az irányelv szavatolni fogja a közösségi kikötők megfelelő biztonsági színvonalát, és biztosítani fogja a teljes kikötői területekre vonatkozó biztonsági intézkedések összehangolt végrehajtását.

2.2 Az Európai Bizottság megerősíti, hogy az IMO (Nemzetközi Tengerészeti Szervezet) és az ILO (Nemzetközi Munkaügyi Szervezet) várt közös intézkedései – egy jelenleg kidolgozás alatt álló önkéntes Kikötőbiztonsági Gyakorlati Kódex formájában – nem fogják a kívánt biztonsági rendszer korai megvalósulását garantálni. Ennélfogva szükség van az EU cselekvésbarát tevékenységére, elsősorban egy irányelv formájában, a szükséges rugalmasság megmutatása céljából.

2.3 A javasolt irányelv lehetővé teszi azoknak a meglévő kikötőbiztonsági rendszereknek a megtartását, amelyek összhangban vannak annak elveivel és keret-követelményeivel. Részletesebben: az irányelv elvárja a kötelezettségvállalást biztonsági felmérések elvégzésére, biztonsági szintek meghatározására, biztonsági tervek kidolgozására és jóváhagyására, felelős biztonsági hatóságok kijelölésére, biztonsági tisztségviselők kinevezésére, biztonsági bizottságok felállítására és az intézkedések végrehajtásának támogatására.

3. Általános megjegyzések

3.1 A szeptember 11-ei terrortámadások óta bekövetkezett események és történések igazolták azokat a jóslatokat, amelyek szerint a terrorizmus elleni háború sokáig fog még tartani. A 2004. március 11-i tragikus madridi események előtérbe helyezték az egész közlekedési rendszer terrortámadásokkal szembeni sebezhetőségét, és bebizonyították, hogy az abszolút biztonság elérhetetlen. A közlekedés/szállítás biztonságáról készített feltáró véleményében⁽⁴⁾ és az azt követően a tengeri szállítás biztonságáról írt véleményében⁽⁵⁾ az EGSzB fenntartotta azt az álláspontját, hogy az EU-nak nemzetközi szinten át kellene vennie a vezetést ezen a területen azzal, hogy a biztonságunk egy tágabb keretét dolgozza ki, amely a terrorizmus okaival foglalkozik, nemcsak annak hatásait próbálja megakadályozni vagy megszüntetni.

3.2 Egyetemes probléma lévén a tengeri biztonság megfelelő figyelmet kap az egész világon és az EU-ban is. A vasúti biztonságra azonban – úgy tűnik – erősebben összpontosítanak a nemzeti kezdeményezések szintjén, míg a közúti és a belföldi vízi utakon folyó szállításban előforduló terrorizmus eddig viszonylag kevés figyelmet kapott. Az EGSzB kiemeli, hogy hacsak a többi szállítási módok nem osztoznak a felelősségen, a „leggyengébb láncszem” lesz a terroristák célpontja azért, hogy be tudjanak hatolni a rendszerbe. Nem valóságszerű elvárni a kikötőktől, hogy betömjék a többi szállítási módnál meglévő biztonsági réseket, és nem tisztességes ennek a pénzügyi terhet sem rájuk terhelni.

⁽¹⁾ COM(2003) 229 végleges – 2003/0089 (COD).

⁽²⁾ COM(2003) 229 végleges – 2003/0089 (COD).

⁽³⁾ HL C 32., 2004.2.5., 21. o.

⁽⁴⁾ HL C 61., 2003.3.14., 174. o.

⁽⁵⁾ HL C 32., 2004.2.5., 21. o.

3.3 Az EGSzB újra hangoztatja, hogy a terrorizmus ellen hozott intézkedéseket össze kell kapcsolni a hagyományos biztonsági problémák (szervezett bűnözés, kalózkodás, család, csempészet és illegális bevándorlás) elleni küzdelem jegyében hozott intézkedésekkel. Ezek a biztonsági problémák a tágabban vett kikötői területeken fordulnak elő, és amint azt az EGSzB kérte, sürgősségi kérdésként kellett volna kezelni őket. Ezzel kapcsolatban az EGSzB sajnálja, hogy az EU-tagállamok egy része még mindig nem írta alá a Jogellenes cselekmények leküzdéséről szóló egyezményt és annak jegyzőkönyvét, és aláhúzza az azonnali ratifikálás szükségességét és sürgősségét, amely megerősítené a terrorizmus elleni harc jogi eszköztárát.

3.4 Az EGSzB⁽¹⁾ támogatta az EU lépéseit az USA-val történő viszonyossági és együttműködési megállapodás létrehozására, amely egyenlő elbánást biztosít az EU-ból származó minden szállítmánynak (konténernek), és a kétoldalú egyezségeknek egy multilaterális egyezménybe való áttemelésére/beillesztésére a Vámigazgatások Világszervezete (WCO) égisze alatt. Hasonló viszonyossági egyezségekre kellene törekedni a többi régióval/országgal is egy információcseré-rendszer támogatása révén. Ahol szükséges, az egyezmények gondoskodjanak műszaki együttműködésről és pénzügyi segítségről a fejlődő országok számára azok kikötői biztonsági infrastruktúrájának korszerűsítése céljából.

3.5 A javasolt intézkedések felépítése hasonló a kikötői létesítményekre (terminálokra) létrehozottakéhoz. Ennek lényeges új eleme a földrajzi érvényességi terület kiterjesztése az egész kikötői területre, amelyet a tagállamoknak az Egyesült Államok hasonló intézkedéseivel összhangban kell meghatározniuk. Az EGSzB úgy gondolja, hogy legjobban az szolgálta volna a célt, ha az (EC) 725/2004⁽²⁾ számú rendelet hatályát terjesztették volna ki. Mindazonáltal az EGSzB elismeri a fent említett rendelet alkotta teljes biztonsági rendszernek a nagyobb kikötői területre történő mielőbbi kiterjesztésének kényszerét és annak szükségességét, hogy a tagállamoknak az irányelv révén a kellő rugalmasság biztosítva legyen a megfelelő intézkedések alkalmazásához, tekintettel a közösségi kikötők nagy sokféleségére és az ott zajló különböző tevékenységekre. A rugalmasságnak nem szabad nagy eltérésekhez vezetnie az EU-kikötők intézkedései között, ami az egyes külföldi kikötőknek az illegális bevándorlók és terroristák felfedezése szempontjából biztonságosnak, illetve nem biztonságosnak (feketelistásnak) való minősítését eredményezné, mivel ez a piac torzulásához vezethet, és veszélyeztetheti a zökkenőmentes nemzetközi kereskedelmet.

3.6 Az EGSzB újra hangoztatja azt a nézetét⁽³⁾, hogy az EU-bővítés elérkezésével a Földközi-tenger kiemelkedő szerephez jut. A biztonsági problémák potenciális előfordulási helyéhez való közelsége kiemeli a tengeri szállításbiztonság földközi-tengeri szempontból való áttekintésének szükségességét. Az EGSzB üdvözölte⁽⁴⁾ az Európai-Mediterrán Szállítási Hálózat kialakítását és a tengeri biztonság felvételét annak célkitűzései közé. Egyetértett azzal, hogy alapvetően fontos, hogy a mediterrán partnerek fokozzák biztonsági intézkedéseiket, és az Európai-Mediterrán Biztonsági és Védelmi Intézetet tekintette első lépésnek e cél elérése felé.

⁽¹⁾ HL C 61., 2003.3.14., HL C 32., 2004.2.5.

⁽²⁾ HL C 129., 2004.4.29., 6. o.

⁽³⁾ HL C 32., 2004.2.5., 21. o.

⁽⁴⁾ HL C 32., 2004.2.5. és COM(2003) 376 végleges.

3.7 Jelenlegi formájában az irányelv az adminisztrációs szempontokra összpontosít. Az irányelv nem határoz meg összehangolt eljárásokat a mellékletekre vonatkozó részletkérdések alkalmazására. Ehelyett lehetőséget nyújt a későbbi átalakításokra. Az EGSzB felismeri annak szükségességét, hogy fokozni kell a biztonságot a hajó/kikötő határterületen, azonban aláhúzza, hogy okosabb lett volna számba venni a nemzetközi szinten ebben a vonatkozásban eddig elért előrehaladást, különösen az IMO-ban, az ILO-ban és a WCO-ban (Nemzetközi vámszervezet), és azonnali és világos iránymutatást nyújtani ennek a célkitűzésnek a megvalósításához.

3.8 Az EGSzB megjegyzi, hogy az irányelv nem teremt új kötelezettségeket az (EC) 725/2004⁽⁵⁾ által már szabályozott területeken vagy a valóban megnövelt kikötői területeken. Megragadja viszont a lehetőséget, hogy újra megismételje azt az alapelvet, hogy a kikötői biztonsági intézkedéseket egyensúlyba kell hozni az általuk követett célkitűzéssel, azok költségeivel és a forgalomra, ill. a kereskedelemre gyakorolt hatásával. Ennél fogva szükséges gondosan megfontolni ezek szükségességét, és felmérni, hogy ezek realizitások-e és a gyakorlatban megvalósíthatóak-e. Az intézkedéseknek tiszteletben kell tartaniuk az alapjogokat és be kell tartaniuk a különösen az Európai Unió Alapvető Jogok Chartája által elismert elveket úgy, hogy ne korlátozzák a polgárok személyes emberi jogait, sem az alkotmányos rendet, így szolgálva a terroristák céljait. Ezért gondot kell fordítani arra, hogy elkerüljük:

- a forgalom elterelését egyes kikötők javára és mások hátrányára (a megnövekedett biztonsági intézkedések következményeként). A kisebb kikötőket jobban sújthatja az ilyen jellegű elterelés. A biztonsági intézkedések nem szabad, hogy a kikötők közötti verseny részévé váljanak;
- azt, hogy ezek aránytalan bürokráciát vagy költségeket vonjanak maguk után;
- a kiegyensúlyozatlanságot a hajók és a kikötők biztonsága között, amely a hajókra és azok kezelőire olyan kötelezettséget kényszeríthet, hogy az egyensúly helyreállítása érdekében további rakpartbiztonsági intézkedéseket hozzanak. A kikötőket nem szabad indokolatlanul megterhelni a megfelelő költségekkel, más szállítási módok előnyére;
- az aránytalan műszaki infrastruktúrát, amely bizonyos kereskedelmi érdekek támogatásának tekinthető.

3.9 A lényegesen nagyobb területű kikötő földrajzi területének biztonságát megteremtő pótlólagos intézkedéseknek való megfelelésnek, nevezetesen a belépés korlátozásának, a szállítmány- és poggyászellenőrzésnek és a személyazonosság vizsgálatának a költsége a legtöbb kikötő esetében megsokszorozódik, mivel a biztonsági intézkedések alkalmazásának a kiterjesztése további igényekkel jár az infrastruktúra, felszereltség, munkaerő és képzés területén. Az EGSzB – felidézve korábbi véleményeit

⁽⁵⁾ HL C 129., 2004.4.29., 6. o.

a biztonsági költségek fedezéséről – megismétli felhívását az Európai Bizottság felé, hogy ki kell gondolni egy EU-sémát az intézkedések végrehajtásának finanszírozására. Az EGSzB kifejezetten állította, hogy „bár a megfelelésre fordítandó költségek egy részét továbbhárítják a vásárlókra, a tisztesség érdekében az EU-kormányoknak is viselniük kell valamennyi költséget ebből, mivel a terrorizmus a kormányok politikájára adott reakció”. Sőt az EGSzB újra megismétli felhívását a Bizottság felé a megnövekedett tengeri biztonsági intézkedések pénzügyi horderejéről egy általános hatástanulmány készítésére, és csatlakozik az Európai Parlament hasonló kéréséhez.

3.9.1 A tengeri kikötő kritikus nemzeti tulajdon. Az egész kikötői terület biztonságát célzó intézkedések logikusan általános közérdeknek minősülnek. Ezeknek az intézkedéseknek a közkiadásokból való finanszírozására ezért nem vonatkoznak az EU-Szerződés állami támogatási szabályai. Mivel azonban tény, hogy a tagállamok viszont választhatnak, hogy nyújtanak-e állami támogatást az ilyen intézkedésekhez vagy sem, EU-szinten ki kellene alakítani egy összehangolt megközelítést, hogy elkerüljük a verseny torzulását. Ennek a megközelítésnek, amely a kikötői létesítmények biztonsági intézkedéseinek finanszírozását is figyelembe veszi, az alábbi elveken kell alapulnia:

- a kikötőbiztonsági irányelv következtében meghozott kikötőbiztonsági intézkedések költségei közérdeket szolgálnak, és nemzeti állami pénzből, ill. EU-keretből kell ezeket fedezni;
- a hajók és kikötői létesítményekre vonatkozó rendeletről kifolyólag meghozott kikötői létesítményekre vonatkozó biztonsági intézkedések költségeit az alábbiak szerint kell fedezni:
  - a) minden, a kinevezett hatóságnál felmerült költséget (felmérés, felmérések jóváhagyása, terv jóváhagyása, felülvizsgálat és a megfelelés megállapítása) nemzeti állami pénzből vagy EU-keretből kell finanszírozni;
  - b) a kikötői létesítmények biztonsági tervei ellenőrzésének és felülvizsgálatának visszatérő általános költségeit nemzeti állami pénzből vagy EU-keretből kell finanszírozni;
  - c) minden egyéb, a kikötői létesítmények biztonságával kapcsolatos költséget ezen létesítmények használóinak kell fedezniük átlátható alapon.

3.9.2 Rendkívül bonyolult megbecsülni a kikötőbiztonsági költségeket. Mindazonáltal összehasonlítás alapon az EU kikötőbiztonsági költségei földrajzi okokból várhatóan nagyobbak lesznek, mint az Amerikai Egyesült Államoké az EU-kikötők nagyobb száma miatt. Előre látható, hogy viszonylag a nagy⁽¹⁾ és a kis kikötők megfelelési költségei lesznek hatalmasak.

⁽¹⁾ A rotterdami kikötő konténer-szkennerai 14 millió euróba kerülnek: HL C 32., 2004.2.5.

3.10 Az új terroristafenyegetésekre való gyors reagálás elmulasztása sok milliárdos költséggel járó kikötői bezárásokat vonhat maga után. Emiatt a biztonsági kockázat nem vámjellegű kereskedelmi akadállyá válhat.

4. Konkrét megjegyzések

4.1 A kikötőket általában földrajzilag és igazgatásilag jól meghatározott keretek határozzák meg, és ezeken belül változatos tevékenységek léteznek egymás mellett. Rendes esetben a kikötők határain belül található a kikötői létesítmények, és nem fordítva, amint azt a 2.4. cikk sejteti, illetve amint az a 3. cikkben a „kikötő” vagy „tengeri kikötő” meghatározásában ténylegesen szerepel. A meghatározás arra látszik utalni, hogy a kikötői terület kisebb, mint a „kikötői létesítmény” területe, amely ezen kívül horgonyzóhelyeket, várakozó kikötőhelyeket és a tenger felőli megközelítési lehetőségeket tartalmaz. Ezért az „elsőbbségadás” fogalmának tisztázása szükséges a 2.4. cikkben.

4.2 Első lépésként a kikötőbiztonsági tervnek, amely egy mintaterv, kell összhangban lennie az ISPS-kód és az (EK) 725/2004 sz. (?) rendelet végrehajtása során már meghozott döntésekkel a kikötői létesítményekre vonatkozó kritériumokat illetően. Ennek magában kell foglalnia a kikötő határain belüli kikötői létesítményekre vonatkozó integrált biztonsági terveket. Esetleg az alárendelt kikötői létesítményeknek a kikötő részeként kell működniük, és az ezekre vonatkozó biztonsági terveknek az általános kikötői biztonsági terv részét kell képezniük, ahol szükséges, ott összhangba kell hozni annak átfogó célkitűzéseivel, következésképpen a kikötőbiztonsági hatóságnak kell lennie a legfőbb hatóságnak, és kell viselnie a végső felelősséget.

4.3 Az előirányzott kikötőbiztonsági bizottságok tanácsadó szerepe fokozni fogja a kikötőbiztonsági terv végrehajtásának hatékonyságát. Az EGSzB feltételezi, hogy a bizottságokat a kikötőbiztonsági hatóságok fogják létrehozni, részben a kikötőbiztonsági terv egyes elemeinek meghatározása céljából is. Az EGSzB támogatja, hogy a tengerészek és a kikötői dolgozók képviselői részt vegyenek a kikötőbiztonsági bizottságokban a gyakorlati megoldások megtalálása céljából.

4.4 A szállítmányokat és az utasokat nem szabad kétszeres ellenőrzésnek kitenni, egyszer a kikötő, azután a kikötői létesítmény területére való belépéskor. Ezenkívül gyakorlati megközelítésre van szükség a hajók legénységének, látogatóinak és a hajók beszállítóinak mozgására vonatkozóan.

4.5 A kikötőbiztonsági intézkedések egyes tagállamok általi betartásának ellenőrzését egy másik tagállam biztonsági tisztviselőinek kell elvégezniük az Európai Bizottság felügyelete alatt (17.2. és 14.3. cikk).

^(?) HL C 129., 2004.4.29., 6. o.

5. Következtetések

5.1 A 2004. március 11-i tragikus madridi események igazolták az egész közlekedési rendszer terrortámadásokkal szembeni sebezhetősége miatti félelmeket, és azt a meggyőződést, hogy az abszolút biztonság elérhetetlen.

5.2 Az EGSzB kiemeli, hogy hacsak a többi szállítási módok nem osztoznak a felelősségen, a „leggyengébb láncszem” lesz a terroristák célpontja azért, hogy be tudjanak hatolni a rendszerbe. Nem valószínű elvárni a kikötőktől, hogy betömjék a többi szállítási módnál meglévő biztonsági réseket, és nem tiszteséges ennek a pénzügyi terhet sem rájuk terhelni.

5.3 Az EGSzB szilárdan hiszi, hogy a politizáló stratégia nem biztonságos stratégia egy nem biztonságos világban. Emiatt az EU-nak nemzetközi szinten át kell vennie a vezetést egy szélesebb biztonsági keret létrehozásában, amely a terrorizmus okait is kezeli, és nemcsak annak hatásait próbálja kiküszöbölni.

5.4 Az EGSzB teljes mértékben támogatja a tágabb értelemben vett kikötői területek biztonsági intézkedéseire vonatkozóan javasolt irányelvet. A javasolt irányelvben a tagállamokkal szemben támasztott rugalmasságnak nem szabad a külföldi kikötők „biztonságos” és feketelistás, „nem biztonságos” osztályozásához vezetnie, mivel az a piac torzulásához vezethet, és veszélyeztetheti a nemzetközi kereskedelem zökkenőmentességét.

5.5 Az EGSzB ismételt kiemeli, hogy a terrorizmus elleni küzdelem céljából hozott intézkedéseket össze kell kapcsolni a hagyományos biztonsági problémák (szervezett bűnözés, kalózkodás, csalás, csempészet és illegális bevándorlás) elleni küzdelem jegyében hozott intézkedésekkel.

5.6 A tengeri kikötő kritikus nemzeti tulajdon. Az egész kikötői terület biztonságát célzó intézkedések logikusan általánosan közérdekűnek minősülnek. Ezeknek az intézkedéseknek a közkiadásokból való finanszírozására ezért nem vonatkoznak az EU-Szerződés állami támogatási szabályai. Ki kell dolgozni EU-szinten a tagállamok összehangolt álláspontját az állami támogatás nyújtása terén, hogy elkerüljük a verseny torzulását. Az EGSzB újra felkéri az Európai Bizottságot, hogy gondoljon ki egy EU-sémát az intézkedések végrehajtásának finanszírozására, ahol szükséges. Emiatt az EGSzB úgy gondolja, hogy a kikötői biztonság gazdasági vetülete fontos kérdés a nemzetközi kereskedelem számára, és az EU-nak ezt sürgősségi kérdésként kell kezelnie.

5.7 A kikötői területek biztonsági intézkedéseinek tiszteletben kell tartaniuk az alapjogokat és be kell tartaniuk az Európai Unió Alapvető Jogok Chartája által elismert elveket úgy, hogy ne korlátozzák a polgárok személyes emberi jogait, sem az alkotmányos rendet.

5.8 Az EGSzB kiemeli annak sürgős szükségességét, hogy ki kell alakítani az EU kikötőbiztonsági politikájának mediterrán dimenzióját, amely alapfontosságúvá válik az EU-bővítés révén.

Brüsszel, 2004. június 30.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Roger BRIESCH